

**RÅDET FOR
DEN EUROPÆISKE UNION**

**Bruxelles, den 30. september 1999 (01.10)
(OR. en)**

11426/99

LIMITE

**JAI 75
AG 30**

**Handlingsplan
for
MAROKKO**

INDHOLD

	Side
A. GENEREL INDLEDNING	3
Den politiske situation	3
Den økonomiske situation	4
Menneskerettigheder	5
B. STATISTISKE OPLYSNINGER OG BAGGRUND	6
I. Statistiske oplysninger	6
I.1. Marokkanske statsborgere i EU-medlemsstaterne	6
I.2. Tredjelandstatsborgere, der rejser i transit gennem Marokko	6
II. Analyse af årsagerne til migration og flugt	7
II.1. Marokko som hjemland	7
II.2. Marokko som transitland	8
C. IGANGVÆRENDE FORANSTALTNINGER OG AKTIONER	9
I. Kort redegørelse for medlemsstaternes igangværende foranstaltninger og aktioner	9
II. Kort redegørelse for igangværende EF/EU-foranstaltninger og -aktioner	9
Det politiske aspekt.....	9
Det økonomiske aspekt.....	10
Udviklingssamarbejde.....	11
Humanitær bistand.....	11
Retlige og indre anliggender.....	11
III. Foranstaltninger og aktioner iværksat af UNHCR, IOM, ICRC og andre mellemstatslige og ikke-statslige organisationer	12
Den Internationale Organisation for Ind- og Udvandring (IOM).....	12
D. VURDERING AF DEN AKTUELLE SITUATION	12
E. PÅKRÆVET INDSATS FRA FÆLLESSKABETS/UNIONENS SIDE	13
I. Marokko som hjemland og transitland for migration	13
Udenrigspolitik.....	13
Migration.....	14
II. Marokko som udvandringsland	17
Udvikling og økonomisk samarbejde.....	17
Migration.....	19

- BILAG I: Statistikker vedrørende Marokko**
- BILAG II: Kort redegørelse for medlemsstaternes foranstaltninger og aktioner**
- BILAG III: EF-foranstaltninger og aktioner: Oversigt over MEDA-programmet
1996-1999**
-

A. GENEREL INDLEDNING

Den politiske situation

1. Kongeriget Marokko er et konstitutionelt monarki. Statsoverhovedet og landets religiøse leder er kong Mohamed VI, som den 23. juli 1999 efterfulgte kong Hassan II, der overtog tronen efter sin fars død i februar 1961. Marokko har i 90'erne gennemgået en proces, hvor det politiske styre gradvis er blevet mere åbent for at sikre kontinuiteten på et bredere og mere institutioneliseret grundlag.
2. Der blev vedtaget en forfatningsreform ved folkeafstemning i september 1996. Med reformen indførtes et to-kammer-system, hvor Repræsentanternes Forsamling vælges ved direkte almindelige valg, og Rådetsforsamlingen vælges ved indirekte valg (valgmandsforsamling bestående af kommuner og arbejdsmarkedets parter). Med reformen blev staten endvidere decentraliseret, specielt ved indførelse af regionen som administrativ enhed. Landet blev ved regionsloven fra april 1997 inddelt i seksten regioner.
3. Ved de almindelige valg i november 1997 kom en koalition af venstrefløjs- og midterpartier til magten, idet de afløste den tidligere koalition af konservative partier. I februar 1998 præsenterede premierminister Abderrahman Yussufi, der er socialist, kongen for den nye regering, der består af medlemmer fra syv politiske partier og uafhængige, som kongen har udpeget. Den nye regering har med den ny kurs lovet at ville fremme den økonomiske udvikling, modernisere den offentlige administration, rets- og sundhedsvæsenet og fremme menneskerettighederne.
4. Premierministerens forsøg på at nå målene i partiets valgprogram og i hans tale til parlamentet er stødt på en del vanskeligheder, som gør, at han nu mere end et år efter regeringsskiftet ikke kan forelægge befolkningen konkrete resultater af sit arbejde på mange områder. Dette forklarer de tegn på modløshed, som er ved at dukke op hos netop de dele af det marokkanske samfund, hvor Yussufis magtovertagelse skabte de største forventninger om forandring, og for hvem den nye politiske kurs syntes at åbne mulighed for nye løsninger på landets alvorlige sociale og økonomiske problemer.
5. Der skal dog knyttes to kommentarer til dette forhold. For det første er situationen blevet påvirket negativt af de problemer med hensyn til informationspolitikken, som regeringen har haft, og som har medført, at befolkningen ofte ikke er blevet orienteret om dens arbejde. Dette er sket i forbindelse med sager, der kræver en løsning (reform af uddannelsessystemet, selskabsskat, reform af retsvæsenet, fremme af beskæftigelsen, indførelse af etiske normer i det offentlige liv). For det andet har den nye regering rent faktisk opnået resultater på nogle områder. Finansloven for 1999-2000 er under udarbejdelse. Der er også gjort fremskridt med hensyn til menneskerettighederne.

6. Marokko kræver suverænitet over Vestsahara og opfatter dette spørgsmål som en af prioriterne i sin udenrigspolitik, hvilket har vidtrækkende følger på det indenrigspolitiske plan. Gennemførelsen af fredsplanen (den FN-plan, der opfordrer både Marokko og Polisario til at bilægge striden) er kommet ind i et dødvande på grund af uoverensstemmelse mellem parterne om identificeringen af og listen over valgberettigede vælgere. Efter de seneste forslag, som FN's generalsekretær har forelagt, er der nu håb om, at der snart kan komme gang i gennemførelsen af fredsplanen igen, så der kan afholdes folkeafstemning inden juli 2000 som nævnt FN's generalsekretærs seneste rapport af 28. april 1999.

Den økonomiske situation

7. Marokkos befolkningstal anslås til 29 mio. Marokko tilhører gruppen af udviklingslande med lav gennemsnitsindkomst. Med en gennemsnitsindkomst pr. indbygger på 1 140 euro har den økonomiske vækst i de seneste 22 år været lavere end gennemsnittet for denne gruppe af lande.
8. Indkomsten pr. indbygger steg kun med 1,8% pr. år fra 1956 til 1998, medens gennemsnittet for gruppen var 2,2%. Marokko lå på baggrund af sit indeks for menneskecentreret udvikling (HDI) i 1998 på 125-pladsen ifølge UNDP's rapport om menneskecentreret udvikling.
9. Marokkos økonomi er forholdsvis differentieret (servicesektoren udgør næsten 50% af BNP), selv om landbruget stadig indtager en væsentlig plads, idet det fortsat beskæftiger 50% af arbejdsstyrken, skønt dets andel af BNP er faldet til 14%.
10. Marokko, som er medlem af WTO, har i de seneste år ført en strukturtilpasnings- og liberaliseringspolitik. Efter at have undertegnet associeringsaftalen med EU (26.2.1996) står Marokko nu over for den udfordring at skulle arbejde videre mod det mål at blive medlem af Euro-Middelhavs-frihandelszonen, der forventes at blive en realitet i 2010.
11. Marokkos økonomiske vækst er afhængig af visse nøglesektorer, nemlig landbrug og fiskeri (20% af BNP), industri (17% af BNP) og servicesektoren, især handel og turisme (over 30% af BNP). BNP-vækstraten varierer afhængigt af regnmængden.
12. Marokkos økonomi har de seneste par år fulgt en zigzagkurs med op- og nedture. I 1996 steg BNP således med 11% målt i faste priser, men faldt i 1997 med 2,5%, hovedsagelig på grund af ringe regnmængde, der reducerede kornhøsten til en tredjedel af forrige års høst. I 1998 steg BNP med 7%.
13. En af de største svagheder ved Marokkos økonomi er udenrigshandelen, hvilket fremgår af underskuddet på handelsbalancen og betalingsbalancens løbende poster samt af udlandsgældens omfang (over 50% af BNP); ca. 33% af budgettet går til tilbagebetaling af gæld. For at forbedre den negative balance har Rabat fremmet direkte udenlandske investeringer (der i høj grad hænger sammen med privatiseringen af offentlige virksomheder) og indgik i 1996 debt-equity-swap-aftaler med Spanien og Frankrig.

14. Det er lykkedes med den økonomiske politik at bekæmpe inflationen (2,8% i 1998, forventet 1,9% i 1999). Der er dog fortsat et problem med at holde de offentlige udgifter nede, både af strukturelle årsager (bekæmpelse af underudviklingen og den sociale krise) og af andre grunde (tørken i 1996, valgprocessen i 1997, en socialistisk regerings overtagelse af magten i 1998). Det har dog stadig været muligt at lade budgettet stige noget, især inden for social- og udviklingspolitik. Man har forsøgt at udligne denne udgiftsstigning ved at øge privatiseringen af statsvirksomheder, skære i de offentlige investeringer, der ikke er direkte knyttet til socialpolitikken, og skærpe bekæmpelsen af skattesvig.
15. Marokkos sociale situation skal forbedres. Verdensbanken anbefalede i 1996 et program for social udvikling gennem reform af uddannelses- og sundhedssystemet, det sociale sikringsssystem og udvikling af landdistrikterne.
16. Ifølge officielle statistikker lever 13% af den marokkanske befolkning under fattigdomsgrænsen, og 55% er analfabeter. Ledigheden er især høj blandt den del af befolkningen, der er mest tilbøjelig til at udvandre (officiel andel: 18% i 1997), idet den er på 29,9% blandt de 15 til 24-årige og 24,1% blandt de 25 til 35-årige. Ledigheden rammer ikke blot unge uden uddannelse, men også de ca. 200 000 med afgangseksamen fra universitet eller anden læreanstalt.
17. Marokkos uddannelsessystem lider under alvorlig ineffektivitet, sundhedsstrukturene plages af manglende ressourcer, og en stor del af befolkningen har svært ved at skaffe sig adgang til basale fornødenheder som drikkevand og elektricitet.
18. Marokkanske arbejdstageres udvandring til udlandet, især til EU, er af stor betydning for landets økonomi og sociale forhold som følge af udvandreteres omfattende pengeoverførsler til Marokko.

Menneskerettigheder

19. Siden den nye regering med Abderrahman Yussufi i spidsen trådte til, er man gået i gang med at behandle dette spørgsmål fra en ny vinkel, som fortjener at blive støttet. De marokkanske myndigheder har truffet adskillige foranstaltninger for at forbedre retssystemet på menneskerettighedsområdet. Regeringen har givet politisk løfte om at ville forbedre menneskerettighedssituation, herunder at etablere kontakt til internationale menneskerettighedsorganisationer. I midten af oktober 1998 meddelte formanden for Det Rådgivende Råd for Menneskerettigheder, at det havde vedtaget en række foranstaltninger, der bl.a. betød, at 28 politiske fanger ville blive sat på fri fod, og at 50 personer, som indtil da blot var registreret som "forsvundne", nu erkendtes at være døde. Dertil kommer kong Hassans ønske om at se menneskerettighedsspørgsmålet løst én gang for alle i løbet af det næste halve år. Det Rådgivende Råd for Menneskerettigheder offentliggjorde den 8. april 1999 et kommuniké om sagen med de forsvundne personer, og der er blevet nedsat en kommission, der skal løse erstatningsspørgsmålet. Der er dog stadig forhold, der skal forbedres på dette område, specielt hvad angår enkeltpersoners rettigheder og respekten for de sociale og politiske frihedsrettigheder.

B. STATISTISKE OPLYSNINGER OG BAGGRUND

I. Statistiske oplysninger

20. Statistikkerne i bilag I viser, at Marokko hovedsagelig er et hjemland for økonomiske migranter, og at det i den seneste tid ikke har været hjemland for asylansøgere. Det er imidlertid et hovedtransitland for migranter, i de fleste tilfælde asylansøgere, fra Algeriet og landene syd for Sahara.

I.1. Marokkanske statsborgere i EU-medlemsstaterne

21. Det anslås, at i alt ca. 2 mio. marokkanere er bosat i udlandet, heraf 80% i Europa, 15% i arabiske lande og 4% i Amerika. Et lille antal (ca. 1%) bor i andre lande.

22. De statistiske oplysninger i bilag I viser følgende:

- a) Ca. 1,6 mio. marokkanere har for tiden lovligt ophold i Europa, først og fremmest i Frankrig (459 788), Spanien, hvor man i de sidste tre år har kunnet notere en mærkbar stigning (140 896), Belgien (137 520), Nederlandene (135 721), Italien (120 531) og Tyskland (72 147).
- b) Marokko har ikke i de seneste tre år sendt asylansøgere til EU.
- c) Flere og flere marokkanske statsborgere, der migrerer til EU, søger om familiesammenføring.
- d) Et betydeligt antal marokkanske statsborgere sendes tilbage til Marokko fra Spanien, der jo er et naboland. Tallene for Frankrig er også høje.
- e) Antallet af udstedte visa i de sidste tre år viser, at flere og flere marokkanske statsborgere ønsker at emigrere til EU.
- f) Antallet af marokkanske statsborgere, der nægtes indrejse i Spanien, ligger højt med 760 836 tilfælde i 1998.
- g) Antallet af marokkanske studerende i EU er steget i de seneste år, især i Tyskland, Belgien, Spanien og Frankrig.

I.2. Tredjelandstatsborgere, der rejser i transit gennem Marokko.

23. Det har vist sig vanskeligt at finde frem til mange afrikanske statsborgeres rigtige nationalitet og hjemland.

24. De statistiske oplysninger i bilag I viser følgende:
- a) Antallet af tredjelandsstatsborgere, hovedsagelig algeriere og statsborgere fra landene syd for Sahara, der rejser i transit gennem Marokko til EU, er steget betydeligt i de seneste år, og tendensen vil sandsynligvis vare ved.
 - b) En stor procentdel af disse statsborgere er asylansøgere. I de fleste tilfælde opnår de ikke flygtningestatus.
 - c) Et stort antal afviste asylansøgere har fået humanitær opholdstilladelse.

II. Analyse af årsagerne til migration og flugt

II.1. Marokko som hjemland

25. Den marokkanske udvandring til Europa, som går helt tilbage til kolonitiden, var i begyndelsen relativt begrænset og næsten udelukkende rettet mod Frankrig.
26. Der skete dog en afgørende omvæltning, der begyndte i sidste halvdel af 60'erne. Mens antallet af marokkanske udvandrere før 1961 var under 1 000 om året, steg tallet i begyndelsen af 70'erne til ti tusinder om året. Frankrig var stadig det vigtigste modtagerland, fulgt af Belgien, Nederlandene og Tyskland.
27. Mod slutningen af 80'erne blev Spanien og Italien målet for nye bølger af migranter, som ofte kom ind via ulovlige indvandningskanaler.
28. På trods af restriktionerne i de europæiske lande er migrationsstrømmene ikke blevet bremsede, og strømmen af migranter af marokkansk oprindelse til EU-landene er steget støt.
29. Den marokkanske migration er blevet en kompleks sag med mange facetter. Årsagerne til de stigende migrationsstrømme fra Marokko til Europa, der er blevet meget omfattende, er ikke politiske, men først og fremmest socioøkonomisk. Unge marokkanere drømmer om et bedre liv i Europa på grund af manglen på reelle muligheder for at komme frem i samfundet i hjemlandet.
30. Selv om der kan være flere årsager til dette forhold, er følgende fem faktorer tilsammen særlig vigtige:
- a) **Demografien** bidrager i høj grad til migrationspresset. Marokkos befolkning vokser relativt hurtigt og forventes at nå op på over 34 mio. i 2010. Selv om den marokkanske regerings demografiske politik er ved at bære frugt, og fødselshyppigheden er dalende, vil befolkningstallet stadig vokse i de næste år med et større pres på det nationale arbejdsmarked som resultat.
 - b) **Ledigheden** er blevet fordoblet i perioden 1970-1997. Dertil kommer, at næsten en tredjedel af befolkningen i byområder i 1997 var uden uddannelse eller ledige.

Marokkos erhvervsaktive befolkning forventes i 2020 at være nået op på 15,6 mio., idet der hvert år kommer 400 000 flere ud på arbejdsmarkedet.

- c) **Den økonomiske vækstrate** er stadig lav, og derfor er pengeoverførsler fra marokkanere i udlandet af stor betydning. Siden begyndelsen af 70'erne har disse overførsler været den vigtigste valutaindtægtskilde, som både overgår indtægter fra turismen og fosfatindustrien (som er andre vigtige bidragydere til Marokkos valutabalance).

De samlede overførsler fra marokkanere i udlandet steg fra 960 mio. euro i 1980 til 1 833 mio. euro i 1995. Disse overførsler svarer til 40% af den samlede eksport.

Nordregionen er et af de mest underudviklede områder med et meget højt udvandringstal. Agenturet til Fremme og Social og Økonomisk Udvikling af Præfekturer og Provinser i Nordregionen gennemfører positive initiativer med bistand fra Den Europæiske Union.

- d) **Sociale og kulturelle årsager.** Det marokkanske samfund er ikke tilstrækkeligt oplyst på det sociale og kulturelle område, især hvad angår opfattelsen af Europa som et velstående paradis, og hvor selv de fattigste har ret til de fundamentale sociale rettigheder, der er ikke-eksisterende i et tredje verdenssamfund. Dette er et billede, som udbredes dels af fjernsynet, dels af marokkanere i udlandet, når de kommer hjem til Marokko, hvor kun 20% af befolkningen er dækket af sociale sikringsordninger.
- e) **Marokkanerne i Europa.** Marokkanske indvandrere i Europa bevarer de tætte bånd til deres familier i Marokko, dels ved at de sørger for deres underhold, dels ved at de hjælper familiemedlemmer eller venner med at udvandre til Europa, også med ulovlige midler. Marokkanerne er under alle omstændigheder dårligt informeret og lider af vrangforestillinger om udenlandske arbejdstageres reelle levevilkår i Europa.

Hassan II-fonden, som har fuld opbakning fra de marokkanske myndigheder, gennemfører aktiviteter til fordel for marokkanerne i Europa.

II.2. Marokko som transitland

31. Marokko vil på grund af den nære beliggenhed til det europæiske fastland blive ved med at være et transitland for migranter fra andre afrikanske lande. Der kan i den forbindelse peges på flere faktorer:
- a) Fattigdom, sult, væbnede konflikter og ingen udsigt til beskæftigelse i underudviklede samfund har i de seneste år været drivkraften bag den intense vestafrikanske migration til Europa. Statsborgere fra Nigeria, Mali og Den Demokratiske Republik Congo er bl.a. blevet registreret som værende rejst ulovligt gennem Marokko.
- b) At afrikanere så let får adgang til Marokko skyldes, at de marokkanske myndigheder ikke kræver visum af afrikanske statsborgere, der rejser i transit gennem Marokko.

- c) Menneskesmuglerne, der organiserer den ulovlige indvandring, udnytter potentielle migranternes uvidenhed og godtroenhed. Det er blevet en indbringende forretning at sejle over Gibraltarstrædet i små både, selv på trods af den dermed forbundne fare.

Det er strafbart at tilskynde til ulovlig migration og menneskesmugling i Marokko. Politiets indsats mod menneskesmuglerne er dog ikke særlig effektiv, og det er sjældent, at der rejses sag.

- d) Endelig har Marokko været meget tilbageholdende med hensyn til at gennemføre de bilaterale tilbagetagelsesaftaler, det har indgået med nogle medlemsstater, og har tøvet med at tage imod medlemsstaternes tilbud om samarbejde om styring af migrationsstrømmene og tilbagesendelse, ikke blot af økonomiske, men også af interne politiske årsager.

C. IGANGVÆRENDE FORANSTALTNINGER OG AKTIONER

I. Kort redegørelse for medlemsstaternes igangværende foranstaltninger og aktioner

32. Forholdet mellem medlemsstaterne og Marokko er generelt godt. Bilag II indeholder en oversigt over bilaterale foranstaltninger og aktioner inden for politik, økonomi, udviklingssamarbejde og retlige og indre anliggender.

II. Kort redegørelse for igangværende EF/EU-foranstaltninger og -aktioner (se også bilag III)

Det politiske aspekt

33. Kommissionen har en delegation i Marokko, som er beliggende i Rabat. Alle medlemsstater bortset fra Irland og Luxembourg har en diplomatisk repræsentation i Marokko. Der er etableret regelmæssig diplomatisk kontakt med Marokko gennem missionscheferne og gennem periodiske diplomatiske henvendelser om specifikke spørgsmål på trojkaens vegne.
34. Euro-Middelhavs-associeringsaftalen (blandet aftale) blev undertegnet den 26. februar 1996, men mangler stadig at blive ratificeret. Associeringsaftalen mellem EU og Marokko indeholder en suspensiv klausul vedrørende menneskerettigheder.
35. Marokko deltager i Euro-Middelhavs-partnerskabet, som blev lanceret den 27. og 28. november 1995 i Barcelona. I en fælles erklæring gav EU og dets middelhavspartnere udtryk for deres vilje til at give deres fremtidige forbindelser en ny dimension, der bygger på omfattende samarbejde og solidaritet, og som kan afspejle de særlig tætte bånd, som har baggrund i naboskabet og områdets historie.
36. Barcelona-processen omfatter mange af de elementer, der indgår i EU's forhold til Marokko. Den danner grundlag for oprettelse og fremme af et fælles område med fred og stabilitet, økonomisk og finansielt partnerskab og udvikling af de menneskelige ressourcer, fremme af forståelse mellem kulturerne og udvekslinger mellem civilsamfundene.

37. I Barcelona-processen erkendes det, at migration spiller en væsentlig rolle i forbindelserne mellem EU og Marokko. Partnerne var enige om at øge deres samarbejde for at mindske migrationspresset, bl.a. ved hjælp af erhvervsuddannelses- og jobskabelsesprogrammer. De besluttede at indføre et tættere samarbejde med hensyn til ulovlig indvandring.
38. Der afholdes mange møder på ministerplan, på højtstående embedsmandsplan og ekspertniveau som led i Barcelona-processen. Specielt skal ekspertmødet om migration og personudveksling, der blev afholdt den 1.-2. marts 1999 i Nederlandene, nævnes. Ved denne lejlighed indkredsede og drøftede migrationseksperter hovedårsagerne til migration og mulighederne for udvikling i fællesskab, integration og tilbagesendelse.

Det økonomiske aspekt

39. Marokko har indgået klassiske handelsaftaler med en række industri- og udviklingslande. Disse aftaler indeholder regler om mestbegunstigelsesbehandling og indrømmer ikke toldpræferencer. Der er indgået sådanne aftaler med fyrré lande (12 europæiske, 11 afrikanske, 8 asiatiske, 5 amerikanske og 5 arabiske lande).
40. Associeringsaftalen mellem EU og Marokko, som blev undertegnet den 26. februar 1996, indgår som et led i styrkelsen af EU's middelhavspolitik, og den træder i stedet for samarbejdsaftalen af 1. november 1978. Den adskiller sig fra tidligere aftaler ved sin innovative karakter, idet det er tanken, at der gradvis skal indføres en frihandelszone i overensstemmelse med WTO-reglerne, med gensidig præferencebehandling inden for handel, indførelse af handel med tjenesteydelser (etableringsret og ret til at præstere tjenesteydelser) og for indførelsen af en politisk dialog gennem nedsættelse af et associeringsråd på ministerplan samt et associeringsudvalg på højt embedsmandsplan, som skal stå for forvaltningen af aftalen.
41. Hvad industrien angår skal der ifølge aftalen ske en gradvis afvikling over en tolvårig periode af told og afgifter med tilsvarende virkning for alle produkter med oprindelse i EU.
42. Hvad landbruget angår vil handelen mellem EF og Marokko gradvis blive liberaliseret indtil 1. januar 2001. Ifølge aftalen får Marokko præferencer for en række marokkanske landbrugsprodukter, herunder tomater, citrusfrugter, nye kartofler og afskårne blomster. Der vil blive forhandlet om flere gensidige indrømmelser efter 2001.
43. Hvad fiskeriet angår skal sardinkonserves fra Marokko ifølge aftalen have fri adgang til fællesskabsmarkedet fra 1999 (andre fiskerivarer har allerede haft fri adgang siden 1976).
44. Med associeringsaftalen bliver der endvidere indført et bredt samarbejde på det økonomiske, finanstekniske, sociale og kulturelle område. Endvidere vil der blive etableret en politisk dialog om emner af fælles interesse for begge parter, et socialt samarbejde samt fri bevægelighed for og integration af arbejdstagere, der kommer fra den ene parts territorium til den andens.

45. Handelsforbindelserne mellem Marokko og EFTA (Den Europæiske Frihandelssammenslutning) er reguleret af handelsaftalen af 2. december 1996 mellem Marokko og Norge og protokollen af 29. august 1957 mellem Marokko og Schweiz om mestbegunstigelsesklausulen vedrørende toldsatser og -formaliteter. Andre aftaler vedrørende specielt investeringer, beskatning og transport kompletterer den retlige ramme.
46. Den retlige ramme omkring forbindelserne mellem Marokko og EFTA-landene vil nu blive omdefineret, efter at der i december 1995 blev undertegnet en samarbejdserklæring i Zermatt om indgåelse af en frihandelsaftale.

Udviklingssamarbejde

47. MEDA-programmet er EU's vigtigste finansielle instrument i gennemførelsen Euro-Middelhavs-partnerskabet. Til MEDA-programmet, som blev vedtaget af Rådet i juni 1995 i Cannes, er der fastsat en MEDA-budgetpost for samarbejdet mellem EU og dets middelhavspartnere på 4 685 mio. euro for 1995-1999.
48. Ifølge MEDA-systemet skal der udarbejdes programmer for anvendelsen af finansielle midler: I samarbejde med den pågældende regering udarbejdes der vejledende nationale programmer for bilaterale foranstaltninger, der dækker en periode på tre år. Et vejledende regionalt program omfatter multilaterale aktiviteter.
49. Hovedlinjerne i MEDA-programmet for Marokko har ført til en mærkbar ændring af omfanget og tildelingen af midler til samarbejdet. Der er for perioden 1996-1998 rundt regnet bevilget 450 mio. euro, der fordeler sig således:
 - støtte til den økonomiske omstillingsproces (61% af de afsatte midler); disse midler anvendes hovedsagelig til at forbedre den marokkanske økonomi, til erhvervsuddannelse og til støtte til strukturtilpasningsprogrammet
 - støtte til at forbedre den socioøkonomiske balance (39% af de afsatte midler) gennem aktioner rettet mod vand, integreret landdistriktudvikling, uddannelse, sundhedsområdet og støtte til civilsamfundet.

Humanitær bistand

50. Der blev ikke noteret nogen humanitære bistandsaktioner i 1998.

Retlige og indre anliggender

51. Euro-Middelhavs-associeringsaftalen indeholder en fælles erklæring om tilbagetagelse. Endvidere henvises der til ulovlig indvandring i kapitlet om den sociale dialog (artikel 69). Parterne besluttede at vedtage bestemmelser og passende foranstaltninger for tilbagetagelse af egne statsborgere på et bilateralt grundlag.
52. Marokko er opført på listen over tredjelande, hvis statsborgere skal være i besiddelse af visum, når de passerer en af EU-medlemsstaternes ydre grænser (Rådets forordning nr. 574 fra 1999).

III. Foranstaltninger og aktioner iværksat af UNHCR, IOM, ICRC og andre mellemstatslige og ikke-statslige organisationer

Den Internationale Organisation for Ind- og Udvandring (IOM)

53. Marokko er netop som den første Maghreb-stat blevet medlem af IOM. Den marokkanske regering gjorde det ved tiltrædelsen klart, at den ønsker IOM-bistand til en mere seriøs og samordnet tilgang til forvaltning af migrationen. Den marokkanske regering har for nylig godkendt to IOM-samarbejdsprojekter: Migrants Information Campaign (MIC) og Migration Information Management System (MIMS).
54. MIC tager sigte på at oplyse potentielle migranter fra Marokko om risikoen ved og konsekvenserne af migration uden papirer. Der vil blive givet objektive oplysninger om migrationsmuligheder. Kampagnen vil bestå i ugentlige radioudsendelser, tv-dokumentarfilm, brochurer og uformelle diskussionsrundture, der tilpasses lokalmiljøet. MIC fremmes og støttes finansielt af den spanske regering.
55. MIMS tager sigte på gennem kapacitetsopbygning at styrke den marokkanske regerings institutionelle og tekniske muligheder for at iværksætte de reguleringsmæssige aspekter af migrationsforvaltningsordningen ved at indføre effektive dataindsamlings- og informationsformidlingsmekanismer. Dette vil bidrage både til at indføre et integreret forvaltningsinformationssystem og til at styrke den nationale operationelle kapacitet i forbindelse med migration. Projektet har som mål at formidle oplysninger til migranter og potentielle udvandrere, til politiske og andre beslutningstagere og til organer og enheder, der beskæftiger sig med migration.
56. Andre projekter af interesse for den marokkanske regering vedrører tidligere studerendes tilbagevenden fra Østeuropa, lovliggørelse af midlertidigt arbejde i Europa, tilbagevenden af marokkanere med faglige og tekniske kvalifikationer, programmer for tilbagevenden, der skaber økonomiske muligheder (f.eks. gennem mikrolån), og bæredygtige foranstaltninger til kanalisering af pengeforsendelser.

D. VURDERING AF DEN AKTUELLE SITUATION

57. De politiske forbindelser mellem EU og Marokko er blevet styrket i de seneste år ved lanceringen af Euro-Middelhavs-partnerskabet i november 1995 og undertegnelsen af en associeringsaftale mellem EU og Marokko den 26. februar 1996. Denne aftales ikrafttræden, der forventes at finde sted i 1999, vil skabe muligheder for en yderligere forbedring af forholdet.
58. Marokko kan anses for at være hjemland og transitland for økonomiske migranter, der tager til europæiske lande i en fortsat strøm, der begyndte i 60'erne. Landets udvandringstal er for øjeblikket de højeste blandt Maghreb-landene. Marokko har også det største migrationspotentiale på grund af fem væsentlige og gensidigt forstærkende faktorer: væksten i den aktive befolkning, den langsomme vækstrate og den økonomiske stagnation, den generelt store ledighed og underbeskæftigelse i den aktive befolkning, svagheder i samfundets sociale og kulturelle aspekter og statsborgernes forbindelser med det marokkanske samfund i Europa.

59. Som anført i Barcelona-erklæringen af november 1995 spiller migrationen en stor rolle i forbindelserne mellem EU og Marokko. Migration kan betragtes som et positivt fænomen, da det kan være en kilde til udvikling og sociale fremskridt både i modtagerlandet og i hjemlandet.
60. Samtidig er det nødvendigt at bekæmpe ulovlig migration, der organiseres af mafiaer og medfører alvorlige problemer for migranterne, som sætter deres liv på spil og risikerer tilbagesendelse på grund af deres ulovlige ophold. Hjemlandene mister på en ukontrolleret måde nogle af de menneskelige ressourcer, der er nødvendige for deres udvikling. Modtagerlandene står over for behovet for en øget politistyrke, en stigende mafiaorganiseret kriminalitet og risikoen for fremmedhad.
61. Den ulovlige indvandring af marokkanske statsborgere er ifølge statistikken steget i de seneste år, selv om tallene er ufuldstændige for nogle lande. Indrejse ad søvejen ved hjælp af kriminelle organisationer til de sydlige EU-lande giver anledning til bekymring. Det forhold, at et stigende antal marokkanske migranter indrejser og opholder sig ulovligt i andre lande, kan have en negativ indflydelse på integrationen af de marokkanske migranter, der opholder sig lovligt i de pågældende lande.
62. Marokkanske asylansøgere udgør en meget lille del af ansøgerne i EU's medlemsstater og anerkendelsessatserne er ubetydelige sammenlignet med andre Maghreb-lande.
63. Ulovlige migranter, der rejser gennem Marokko til Europa, især fra Vestafrika, uden indrejsevisum til Marokko eller uden papirer overhovedet, er en ny udfordring. Den alvorlige politiske situation i Algeriet har åbnet for en usikkerhed, som kan øge udvandringspresset. I de fleste tilfælde afviser de marokkanske myndigheder anmodninger om tilbagetagelse med den begrundelse, at der ikke er noget bevis på, at de pågældende personer er rejst gennem Marokko.

E. PÅKRÆVET INDSATS FRA FÆLLESSKABETS/UNIONENS SIDE

I. Marokko som hjemland og transitland for migration

64. Udenrigspolitik

Indførelse af en permanent dialog mellem EU og Marokko, med de kompetente marokkanske myndigheder og institutioner, om det generelle migrationsspørgsmål, som er omhandlet i artiklerne om sociale spørgsmål i associeringsaftalen mellem EU og Marokko, idet der herved bygges på de nyttige kontakter, der blev etableret i forbindelse med EU-besøget i Rabat den 2.-4. juni 1999.

Måldato: 2000

Ansvarlig: Rådet/Kommissionen

Finansielle følger: nej

65. Migration

- a) Udarbejdelse og formidling af sammenlignelige statistiske oplysninger både i europæiske lande og i Marokko for at nå til en bedre forståelse af omfanget af og udviklingen i migrationen fra og gennem Marokko.

Måldato: begyndelsen af 2000

Ansvarlig: Kommissionen

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: MEDA II (ledsageforanstaltninger i forbindelse med de økonomiske og sociale reformer i tredjelande i Middelhavsområdet) (B7-41)

- b) Fremme af omfattende undersøgelser af og afholdelse af seminarer om tendenser i og årsager til den marokkanske migrationsdynamik.

Måldato: begyndelsen af 2000

Ansvarlig: Kommissionen

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: MEDA II (ledsageforanstaltninger i forbindelse med de økonomiske og sociale reformer i tredjelande i Middelhavsområdet) (B7-41)

Medlemsstater:

Behov for eksperter fra medlemsstaterne: ja

- c) Tilrettelæggelse af en informationskampagne for at rådgive om migrationsmuligheder og advare imod konsekvenserne af ulovlig indrejse i medlemsstaterne, ulovlig beskæftigelse og anvendelse af slusere for at komme ind i EU.

Måldato: midten af 2000

Ansvarlig: Kommissionen

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: nej

Medlemsstater:

Behov for eksperter fra medlemsstaterne: ja

- d) Strategier til bekæmpelse af organiseret menneskesmugling, herunder hurtig afsløring af falske dokumenter.

Måldato: midten af 2000

Ansvarlig: Rådet/Kommissionen/medlemsstaterne

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: nej

Medlemsstater:

Behov for eksperter fra medlemsstaterne: ja

- e) Fremme af foranstaltninger til sikring af den faktiske gennemførelse af eksisterende tilbage-tagelsesaftaler.

Måldato: begyndelsen af 2000

Ansvarlig: Rådet/Kommissionen/medlemsstaterne

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: nej

Medlemsstater:

Behov for eksperter fra medlemsstaterne: ja

- f) Bekæmpelse af organiseret ulovlig indvandring, herunder forbindelserne med ulovlig narkotikahandel, ved at håndhæve foranstaltninger til forbedring af politisamarbejdet om identificering og afsløring af netværk og konfiskation af disses udbytte og ved at yde teknisk og finansiel støtte til Marokko.

Måldato: begyndelsen af 2000

Ansvarlig: Rådet/Kommissionen/medlemsstaterne/Europol

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: MEDA II (ledsageforanstaltninger i forbindelse med de økonomiske og sociale reformer i tredjelande i Middelhavsområdet) (B7-41)

Medlemsstater:

Behov for eksperter fra medlemsstaterne: ja

- g) Foranstaltninger til bekæmpelse af usikker praksis i forbindelse med smugling eller transport af ulovlige indvandrere ad søvejen som anbefalet af Den Internationale Søfartsorganisation.

Måldato: midten af 2000

Ansvarlig: Rådet

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: nej

Medlemsstater:

Behov for eksperter fra medlemsstaterne: ja

- h) Indgåelse af tilbagetagelsesaftaler for følgende kategorier af personer, som ikke opfylder de gældende betingelser for indrejse i eller ophold på medlemsstaternes område: a) marokkanske statsborgere, b) tredjelandstatsborgere og statsløse, som fra Marokko er indrejst eller forblevet på medlemsstaternes område ulovligt.

Måldato: slutningen af 2000

Ansvarlig: Rådet/Kommissionen/medlemsstaterne

Finansielle følger: nej

- i) Støtte til Marokkos indførelse af visumkrav for tredjelandstatsborgere, især fra Vestafrika (Nigeria, Senegal, Mali og Den Demokratiske Republik Congo ...), og effektive foranstaltninger, som de marokkanske myndigheder skal træffe for at undgå ulovlig migration af udlændinge, der rejser igennem Marokko, med forbehold af statens forpligtelse til at respektere retten til at søge asyl.

Måldato: slutningen af 2000

Ansvarlig: Rådet/Kommissionen

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: nej

Medlemsstater:

Behov for eksperter fra medlemsstaterne: ja

- j) Supplering af flyforbindelsesofficerernes effektivitet ved en nøje analyse af befolkningsbevægelserne og ved at sende forbindelsesofficerer til de vigtigste lufthavne for at forbedre gatekontrollen.

Måldato: 2000

Ansvarlig: Rådet/medlemsstaterne

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: nej

Medlemsstater:

Behov for eksperter fra medlemsstaterne: ja

- k) CIREA/CIREFI skal have til opgave at udarbejde en rapport om antal, nationaliteter, bestemmelseslande og "modus operandi" i forbindelse med tredjelandsstatsborgere, der rejser i transit gennem Marokko til Europa. Rapporten skal også beskrive og vurdere de foranstaltninger, som Marokko har truffet for at hindre denne trafik.

Måldato: begyndelsen af 2000

Ansvarlig: Rådet

Finansielle følger: nej

II. Marokko som udvandringsland

66. Udvikling og økonomisk samarbejde

- a) Man skal fortsat være opmærksom på de negative virkninger, som handelsliberalisering og frihandelsområder har på arbejdsmarkedet på kort sigt, og på hvordan man kan fremme udenlandske direkte investeringer og flytning af europæiske virksomheder til Marokko for at skabe økonomisk vækst.

Måldato: begyndelsen af 2000

Ansvarlig: Rådet/Kommissionen

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: MEDA II (ledsageforanstaltninger i forbindelse med de økonomiske og sociale reformer i tredjelande i Middelhavsområdet) (B7-41)

b) Initiativer inden for rammerne af det eksisterende samarbejde med henblik på økonomisk udvikling, der tager hensyn til de fattigste gruppers behov og som kan bidrage til at mindske migrationspresset på mellemlang og lang sigt som f.eks.:

- Uddannelse, især erhvervsuddannelse og omskoling, og lettere adgang til selvstændig virksomhed skal fortsat være prioriteter i beskæftigelsespolitikken. Inden for disse politikker bør opmærksomheden særlig rettet mod kvinder, unge og nytilkomne på arbejdsmarkedet.

Måldato: midten af 2000

Ansvarlig: Kommissionen/medlemsstaterne

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: MEDA II (ledsageforanstaltninger i forbindelse med de økonomiske og sociale reformer i tredjelande i Middelhavsområdet)
(B7-41)

Medlemsstater:

- Fremme af lokal udvikling, f.eks. fremme af mindre virksomheder i områder med et stort migrationspres, skal være et led i økonomiske strategier med henblik på jobskabelse. Migranter, herunder tilbagevendte, der er interesseret i at starte virksomheder i deres hjemland, skal indgå i målgruppen for sådanne programmer.

I denne forbindelse skal der lægges særlig vægt på de initiativer, der gennemføres af Agenturet til Fremme og Social og Økonomisk Udvikling af Præfekturer og Provinser i Nordregionen.

Måldato: midten af 2000

Ansvarlig: Kommissionen/medlemsstaterne

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: MEDA II (ledsageforanstaltninger i forbindelse med de økonomiske og sociale reformer i tredjelande i Middelhavsområdet)
(B7-41)

Medlemsstater:

67. Migration

- a) Styrkelse af EU's samarbejde med Marokko i overensstemmelse med Barcelona-erklæringen med henblik på at forbedre forvaltningen af befolkningsbevægelser. I denne forbindelse skal EU i samarbejde med migrantsamfundene i EU fremme frivillig tilbagevenden, reintegrationsprogrammer og finansielle ordninger med henblik på at indføre et faktisk incitament til frivillig tilbagevenden og bistå sådanne personer med at blive varigt reintegreret i økonomisk og social henseende.

Måldato: midten af 2000

Ansvarlig: Kommissionen

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: nej

Medlemsstater:

Behov for eksperter fra medlemsstaterne: ja

- b) Fremme af samarbejde mellem EU/EF og Marokko om tilbagesendelse af marokkanske statsborgere, som er indrejst ulovligt på Den Europæiske Unions område.

Måldato: slutningen af 2000

Ansvarlig: Rådet/Kommissionen

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: nej

Medlemsstater:

Behov for eksperter fra medlemsstaterne: ja

- c) Bistand til social integration af marokkanske statsborgere, der opholder sig lovligt i medlemsstaterne. I denne forbindelse skal der lægges vægt på at inddrage organisationer af marokkanere, der er bosat i medlemsstaterne. Desuden skal Hassan II-Fondens rolle overvejes i denne forbindelse.

Måldato: igangværende

Ansvarlig: Rådet/Kommissionen/medlemsstaterne

Finansielle følger: ja

Eventuel EF-budgetpost: nej

Medlemsstater:

- d) Undersøgelse af mulighederne for at indgå og styrke aftaler mellem medlemsstaterne og Marokko om midlertidigt arbejde til marokkanske statsborgere.

Måldato: slutningen af 2000

Ansvarlig: Rådet/Kommissionen/medlemsstaterne

Finansielle følger: nej
